

ברמת התלמיד איתור יכולות וקשיים

רקע

תהליך האיתור של התלמידים המתקשים ושל אלה שאינם מצליחים לממש את הפוטנציאל הגלום בהם הוא שלב מרכזי בתכנון ההוראה ברמת הפרט. תהליך זה מתבסס על איסוף מידע ממקורות שונים, כגון היסטוריה לימודית, התערבויות קודמות, מיפויים להערכת הישגים ועוד.

איתור התלמידים יכול להיעשות בשתי רמות:

1. איתור המבוסס על הישגים של כלל התלמידים.
  2. איתור פרטני ממוקד במיומנויות ספציפיות שנועד לביצוע של אבחנה מבדלת ולבחירת דרכי התערבות מותאמות לצרכי התלמיד.
- בשתי הרמות ישנם: **כלים למדידה כמותית** (בין המבדקים הידועים נכללים מבדקי הישגים המתוקננים בתחומים ספציפיים כמו מתמטיקה ושפה וכן מבדק עמ"ת המתקיים בתחילת כיתה ז')
כלים התרשמותיים (כגון שאלונים שונים, תצפיות, מחוונים), **וכלים תהליכיים** (כגון שיח עם התלמיד ומתן תיווך מותאם).

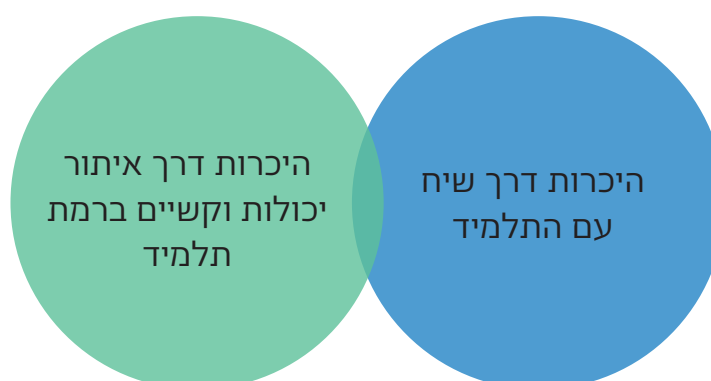
חשיבות

השימוש בכלים אלה יכול לסייע לנו לאתר את התלמידים שנמצאים בסיכון, מבחינת ההיבטים האקדמיים ו/או ההיבטים ההתנהגותיים-רגשיים. ניתוח הנתונים יכול לסייע לצוות החינוכי לבחור את התלמידים שזקוקים להתערבות ממוקדת ולהפנותם לתוכניות התערבות מתאימות.

בפרק זה נביא מספר כלים שיכולים להעשיר את ארגז הכלים של מדריך מרום בנושא חשוב זה. יחד עם זאת, חשוב לציין שלרכז ההכלה וההשתלבות הבית ספרי כלים מגוונים למיפוי תלמידים ולבניית תוכנית עבודה כיתתית וידע מעמיק בנושא. מכאן שהקשר והשותפות עם רכז ההשתלבות חיוניים לתהליך.

א. היכרות עם התלמיד

שתי דרכים נוספות ומשלימות להיכרות:

1. היכרות דרך איתור יכולות וקשיים ברמת תלמיד

בערוץ התערבות זה נדרש המדריך לסייע במגוון משימות כגון אלו:

סיוע לגורמי ביה"ס באיתור תלמידים מתקשים לשם תכנון ההוראה ברמת פרט	
מתן פרקטיקות שונות לאיסוף ידע על תלמיד (שאלון, שיח אישי)	
ליווי איסוף הנתונים וניתוחם	
סיוע בבניית תוכנית התערבות כיתתית	
ליווי תהליך הבקרה ומעקב אחר התקדמות התוכנית	

שימושים אפשריים בעבודת המדריך:

השלב הראשון - חלוקת הכלי "הכר את התלמיד", הנחיית צוות המורים להתפצל לשתי קבוצות על פי שני תחומי האבחון: מיומנויות למידה והתנהגות. כדי שהמורים יכירו את הכלי, בקשו מהם לקרוא את הקריטריונים המוצעים ולבדוק אם הם מתחברים אליהם.

השלב השני - אחת הבעיות שמתעוררות עקב שימוש בכלים מעין אלה היא שיש להתייחס לנתוני התלמידים בתשומת לב רבה כדי לאתר אצלם פרטים שונים שעשויים להיות בעלי משמעות לאבחון. על כן חשוב להעלות לדיון את השאלות הבאות:

- כיצד נשתמש בכלי?
- איזה תובנות נוכל לקבל ממנו?
- מיהם התלמידים שמילוי השאלון יהיה רלוונטי וכדאי ביחס אליהם?

השלב שלישי - לבקש מהמורים למלא את השאלון בהתייחס לתלמיד אחד שהם סבורים שהם מכירים היטב. לסיכום, לדון על עצם ההתנסות ועל התובנות הספציפיות על התלמיד שעלו בעקבות ההתנסות.

חשוב לתת לגיטימציה לביטויי לחץ של המורים שעולים תוך כדי תהליך האיתור של קשיי התלמידים במסגרת הכיתתית. חשוב להדגיש שלא תמיד ההיכרות עם הבעיה או המודעות אליה מחייבות פתרון. לעיתים הפתרון הוא עצם המודעות לתופעה.

כלים

- ✓ "הכר את התלמיד" - כלי למיפוי ולמיקוד התערבות פרטנית
- ✓ היכרות דרך שיח
- ✓ "כלי הקנבס"

"הכר את התלמיד" - כלי למיפוי ולמיקוד התערבות פרטנית

הכלי "הכר את התלמיד" למיקוד התערבות פרטנית מאפשר לגבש במהירות תמונת מצב על אודות תפקודו של התלמיד ולסמן אילו תחומים הם נקודות החוזק שלו ובאילו תחומים הוא זקוק להתערבות ולליווי ממוקד.

הכלי מתייחס לשני היבטים מרכזיים בתפקודו של הלומד: תפקודי למידה (קריאה, כתיבה, הבעה, הבנה, חשיבה וזיכרון) וביטויי התנהגות לימודית וחברתית (תלמידאות, מוטיבציה, קשב, משמעת וסביבה חברתית). קיימים, כמובן, היבטים רבים נוספים המשפיעים על התלמיד (בבית ספר, במשפחה ובקהילה), אך בכלי זה בחרנו לשים דגש על מספר תפקודים אקדמיים-התנהגותיים מרכזיים.

קהל היעד: ניתן להשתמש בכלי למיפוי תלמידים נבחרים שאנו מרגישים שיש להם קושי במיצוי יכולותיהם ו/או שהם אינם ממצים אותן כלל. זאת על סמך סימנים מאפיינים ונתונים שונים, שבאו לידי ביטוי בתצפית חופשית בשיעורים, בניתוח מבחנים ובזירות נוספות.

הכלי בנוי כשאלון, הפורט את תפקוד התלמיד לביטויים לימודיים והתנהגותיים בכמה רמות (מהרמה הנמוכה לרמה הגבוהה). העריכו את התלמיד בכל אחד מהתפקודים ולבסוף סכמו בטבלה את התפקודים שקיבלו הערכה נמוכה במיוחד - נקודות לשיפור (1-2) ואת התפקודים שקיבלו הערכה גבוהה במיוחד - נקודות חוזק (4-5).